

Kur'ân'da Huzur ve Güven Ortamı

Peaceful and Safe Environment in the Qur'an

Zübeyir KARATAŞ

Dr. Öğr. Görevlisi, Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam
Bilimleri, Tefsir Anabilim Dalı

Dr. Instructor, Siirt University, Faculty of Islamic Sciences, Basic Islamic
Sciences, Department of Tafsir
Siirt, Turkey

zubeyirkaratas1@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0166-2236

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 10 Ekim / October 2021

Kabul Tarihi / Date Accepted: 30 Aralık / December 2021

DOI: 10.53683/gifad.993771

Atıf / Citation: Karataş, Zübeyir. "Kur'ân'da Huzur ve Güven Ortamı / Peaceful and Safe Environment in the Qur'an". *Gıfad: Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / The Journal of Gumushane University Faculty of Theology*, 11/21 (Ocak/January 2022/1):242-262.
DOI: 10.53683/gifad.993771

İntihal: Bu makale, özel bir yazılım ile taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by a special software. No plagiarism detected.

Web: <http://dergipark.gov.tr/tr/pub/gifad>

Mail: ilahiyatdergi@gumushane.edu.tr

Copyright© Published by Gümüşhane Üniversitesi, İlahiyatFakültesi /Gumushane University, Faculty of Theology, Gümüşhane, 29000 Turkey. Bütün hakları saklıdır. / All right reserved.

Öz

Her birey ve toplum, doğal olarak güven içerisinde yaşamak ister. Güven, her toplum için hayati öneme sahiptir. Zira güvenin olmadığı bir toplumda huzur ve mutluluktan söz etmek mümkün değildir. Böyle bir ortamda can, mal, akıl, toplum ve nesil büyük felaketlerle karşı karşıya kalır. Başka bir ifadeyle insanlık için ekmek, su ve hava, neyi ifade ediyorsa güven de onu ifade eder. İnsanları tevhit dinine davet etmek üzere gönderilen Peygamberlerin tamamı, davetlerinin merkezine emniyet ve güveni yerleştirmişlerdir. Zira herhangi bir işte muvaffak olmak için yapılması gerekenlerin başında, şüphesiz güven duygusuna sahip olmak gelmektedir. Tarihten günümüze kadar, toplulukların refah ve huzur düzeyleri araştırıldığında güvenin önemi açık bir şekilde görülecektir. Güven, insanları sadece dini konularda değil sosyolojik, psikolojik, ekonomik vb. konularda da direkt olarak ilgilendirmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'de güvenin birey ve toplum için önemi, kıssa ve örnekler üzerinden anlatılmış ve insanlar için büyük nimet olduğu belirtilmiştir. Ancak insanların bir kısmı bazı nimetlerin farkına varamadıkları veya tam manasıyla bu nimetleri kavrayamadıkları gibi bu nimetin de farkına varamamakta ve kavrayamamaktadır. Bu çalışmada, insanlık için çok önemli bir yere sahip olan güvenin birey ve toplum açısından önemi, Kur'ân perspektifinden bakılarak izah edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'ân, İnsan, Toplum, Güven, Huzur

Abstract

Every individual and society naturally wants to live in safety. Trust is vital to any society. Because it is not possible to talk about peace and happiness in a society where there is no trust. In such an environment, life, property, mind, society and generation; face major disasters. In other words, safety is just like bread, water and air to humanity. All of the prophets sent to invite people to the religion of tawhid placed safety and trust at the center of their calls. Because the most important thing to do in order to be successful in any job is undoubtedly trust. The importance of trust will be clearly seen when the welfare and tranquility levels of communities from history to the present are investigated. Trust does not only concern people on religious matters, but also on sociologically, psychologically, economic, etc. matters directly concern. The importance of trust for individuals and society is explained in The Quran through stories and examples. At the same time, the Quran regards trust as a great blessing for people. However, some of the people cannot see and comprehend some blessings as they do not see or fully comprehend it. Therefore, in this study, we will try to examine how important trust, which is very important for humanity, is within the framework of The Qur'an.

Keywords: *The Quran, the Commentary of The Qur'an, Human, Society, Trust, Peace.*

Extended Summary

Individuals and societies want to live in a geography where trust and peace prevail. Trust is a must for every individual and society. Because the life, property, mind, honor and dignity of a person only make sense in places where peace and trust are established. In an environment where trust is not established, these values have no meaning, and in such an environment it is inevitable for people to face great disasters at any moment. The religion of Islam drew attention to the importance of trust in the Qur'an and The Sunnah and considered it as a great blessing for people. Great Allah has used a number of concepts expressing trust and security in different verses of the Qur'an. These are: Lâ tahaf, Lâ tahzan, âminîn and sakînet concepts. It is seen that God mentions these in order to please His servants and make them feel safe whom He loves and is pleased with on the other hand to warn the tribes that rebelled against Him. The Qur'an has clearly stated that man has been given countless blessings by God, but man, in general, does not realize the blessings given to him and takes a negative position against them. One of the blessings given to man is undoubtedly the blessing of trust and security. God has clearly stated how important is for human beings to be safe and feel safe by giving examples from different verses of the Qur'an. Considered the ancestor of the prophets and symbolized by tawhid Hz. Abraham made some demands from Allah after he built the Kaaba. At the beginning of these demands is the safe living of the people of Mecca, in which the Kaaba was built. The fact that Hz. Abraham places safety and trust in the first place among all these basic needs such as food, drink and shelter clearly shows how important trust is for the individual and the society. Because people naturally follow an order from the most important to the least important according to their needs. As it is known, examples in the Qur'an are often cited in order to bring a subject closer to mind or to embody an abstract matter. In the 112th verse of the chapter of Nahl, God gave an example to explain how important trust is and to bring it closer to the minds. In this example, we are talking about a town that has been given abundant blessings. When the blessings given to this town are listed, it is stated that the town is safe and secure, and then the residents of that town live in abundance and prosperity. In the continuation of the verse, it is stated that the people of the town were punished for not being grateful for the blessings bestowed upon them. The point that draws our attention and interest in this verse is the mentioning of trust in the first

place among so many blessings. One of the verses expressing the importance of trust is the 154th verse of the chapter of Âli 'Imrân. In the related verse, it states that during the Battle of Uhud, Muslims were given slumber after their defeat and pain in order to forget their pain and to feel safe. In fact, under normal conditions, it is impossible to sleep and slumber, especially during a war. God made believers feel safe by giving them sleep and slumber in this battle. A similar incident took place in the Battle of Badr. Another striking example is that while describing the blessings given to the people of Mecca in the Quraysh Surah, the importance of trust is revealed by emphasizing that they should worship Allah because it provides them with a safe life and protects them from hunger. The Prophet Muhammad (pbuh) also showed how important trust is both with his words and his actions. Before his prophethood, he was known by everyone with the nickname of "Muhammad al-Amîn". In fact, all prophets place trust and security at the center of their invitation by expressing that they are trustworthy people to the communities they were sent to. Because trust can only be achieved with safe people. While describing the true believer in various hadiths, the Messenger of Allah stated that he should have reliable qualifications. In fact, his description of "the best and most beneficent person is the one from whom good is hoped from and other people are safe with from his evil" has clearly revealed how valuable he (trust) in human life. When the verses and hadiths that express the importance of trust and security are analyzed well, their relations with sociology will be seen. Because sociologically, it is possible for the individuals and institutions of a society to survive and ensure their continuity, only with an environment of trust. One of the most important and fundamental problems of the modern world is undoubtedly the problems experienced in living together in safety. In fact, the purpose of the rules and rules of the social order is to make living together in safety meaningful. In addition to this, the rules of religion, morals and law in one way aim to regulate social life and to provide mutual respect and cooperation between individuals living in society without harming each other. It is useful to look at the history of humanity in order to understand better how important trust and safety are for the society. Because the issue of security and safety is almost as old as human history. In archaeological excavations it is seen that caves used as shelter and weapons made of various materials show that individuals are trying to protect themselves against various threats as well as compensate their shelter and hunting needs. Although the sheltering patterns of humanity have changed over time, safety and security have never been compromised.

Giriş

Kur'ân'da emniyet anlamını ifade eden bazı kavramlar vardır. Yüce Allah, bu kavramları muhataplarına emniyet ve güven telkin etmek için zikretmiştir. Bu kavramlardan bazıları, korkma anlamına gelen (Lâ tahaf) (Lâ tahzan) bir diğer kavram ise güven ve endişeyi gideren ve karşı tarafa güven telkin eden (sekînet) kavramıdır. Kur'ân'da bu kavramlar, başta Hz. Peygamber olmak üzere, diğer Peygamberler için de kullanılmıştır.¹ Bu durum, emniyetin tüm insanlık tarihindeki yerini ve önemini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Kur'ân-ı Kerîm, insana, Yüce Allah tarafından bahşedilen nimetleri genel manada zikreder ve insanı bu konuda tefekküre ve şükre davet eder. İnsan, kendisine verilen nimetlerin tamamının farkına varamayabilir veyahut birtakım nimetlerin değer ve kıymetini tam manasıyla idrak edemeyebilir. Zira insanların çoğunun, nimetlere karşı genellikle menfi bir pozisyon aldığı bir vakiadır.² Bundan dolayı Kur'ân, bir taraftan insanın bu yönüne vurgu yaparken diğer taraftan kendisine verilen nimetlerin şükürünü eda etmesini talep eder.³ Aslında Kur'ân'ın ifadesiyle, insana bahşedilen nimetlerin haddi ve sınırı yoktur. İnsan kendisine verilen nimetleri saymaya kalkıştığında bu nimetleri saymakla bitiremez.⁴ Kur'ân-ı Kerîm, insana verilen nimetleri genellikle şu şekilde ifade etmektedir: "Dünya âlemine insan olarak gelmesi,⁵ en güzel surette yaratılması,⁶ mükerrem varlık oluşu,⁷ yeryüzünün ve gökyüzünün çeşitli nimetlerinden istifade etmesi,⁸ işitme, görme ve algılama yetilerine sahip olması⁹ vb." Aynı şekilde Kur'ân, insanın değerini bilmediği veya tam manasıyla takdir etmediği ancak kendisi için hayati öneme sahip olan birtakım nimetlerden söz etmektedir.¹⁰ Bu nimetlerin başında şüphesiz emniyet ve güven nimeti gelmektedir.

Yüce Allah, Kur'ân'ın değişik âyetlerinde, insana, güvenin, hem kendisi için hem de yaşadığı muhit ve dünya için ne denli önemli olduğunu

---

¹ el-Bakara, 2/248; et-Tevbe, 9/26-40; el-Kasas, 28/25-30-31-32-33-34-35; Fetih, 48/26.

² es-Sebe' 34/13; el-Âdiyât 100/6.

³ el-Bakara 2/152;172; İbrahim 14/7; Lokman 31/12.

⁴ İbrahim 14/24; en-Nahl 16/18.

⁵ el-Bakara 2/30-31-33-34.

⁶ et-Tîn 95/4.

⁷ el-İsrâ 17/70.

⁸ el-Bakara 2/22-29.

⁹ es-Secde, 32/9; el-Mülk 67/23.

¹⁰ İbrahim 14/28; 34; en-Nahl 15/71-72-81-83; el-Ankebut 29/67; Lokman 31/20-31; Müzzemmil 73/11.

açık bir şekilde beyan etmiştir.¹¹ Kur'ân'ın ısrarla büyük nimetler arasında saydığı bu nimetin, insanlar tarafından yeterince kavranılmadığı anlaşılmaktadır. Güven ve emniyet kaybedildiği vakit değeri anlaşılan ve temini oldukça zor ve bir o kadar da meşakkatli olan büyük nimetlerdendir. Aşağıda ifade edileceği üzere böylesi bir nimetin yok olması durumunda insanın telafisi mümkün olmayan birtakım maddi ve manevi kayıplar yaşayacağı bir hakikattir. Her şeyden önce güven ve emniyetin olmadığı bir yerde insanın dini, canı, malı ve ırzı tehlike altındadır. İnsanı insan yapan değer ve meziyetler, ancak emniyet ve güven ortamında, tam manasıyla hayat bulabilir. İnsan hayatında bu denli öneme sahip olan böylesi bir nimetin Kur'ân perspektifinden ele alınıp değerlendirilmesi ve Yüce Allah'ın bu konudaki teolojik iletilerini ortaya koyup bunlar üzerinden düşünülmesi insan için hayati bir öneme sahip olduğu kanaatindeyiz. Bu düşünceden hareketle güven ve emniyeti ifade eden âyetlerin bir kısmını ele alıp anlam ve hikmetleri üzerinde durmaya çalışacağız.

1. Kur'ân'da Huzur ve Güven

1.1. Güvenli Belde

Güven kavramının Arapça karşılığı "emn"dir. Emn: "Güvenmek, korkmamak, emin olmak, inanmak, iman etmek, itimat etmek." anlamlarına gelmektedir. Emn ve iman kavramları "emine" kökünden türemişlerdir.¹² Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de, emniyet ve güven anlamına gelen "el-mümin" sıfatıyla, kendisini tavsif etmiştir.¹³ Bunun yanı sıra esenlik ve huzur yeri olduğundan ötürü cennete "dâru's-selâm" ismi verilmiştir.¹⁴ Güven anlamını ifade eden "emn" kavramının sözlük anlamını beyan ettikten sonra Kur'ân-i Kerîm'de emniyet ve güvenin önemini ifade eden âyetleri aktarmaya çalışacağız. Bu âyetlerden biri Bakara sûresinin 154. âyeti kerimesidir. İlgili âyette Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "İbrahim demişti ki: *"Ey Rabbim! Burayı emin bir şehir yap, halkından Allah'a ve ahiret gününe inananları çeşitli meyvelerle besle. Allah buyurdu ki: Kim inkâr ederse, onu az bir süre faydalandırır, sonra onu cehennem azabına sürüklerim. Ne kötü varılacak*

¹¹ Güvenle ilgili bazı âyetler şunlardır: "el-Bakara 2/125; en-Nahl 16/112; el-Kasas 28/57; el-Ankebût 29/67; Kureyş 106/5.

¹² Halil b. Ahmed el-Ferâhîdî, *Kitâbu'l-Ayn*; nşr. Muhammed Ali (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2003), "emn", 1/92; Râgip, el-İsfahânî, *el-Müfredât fi Çarîbi'l-Kur'ân*, nşr. Safvan Adnan (Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1412), "emn", 90-92.

¹³ el-Haşr 59/23.

¹⁴ Yunus 10/25.

yerdir orası?”¹⁵ Bu âyet, kendisinden bir önceki âyetle düşünülüp değerlendirildiğinde, öncelikli olarak Kâbe’nin ve dolayısıyla Mekke’nin, Yüce Allah tarafından mukaddes bir mekân ve oraya girenler için de güvenli bir liman olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Aynı zamanda insanlar, Kâbe’nin kutsiyetine o kadar saygı gösteriyorlardı ki orada kendi öz babalarının katiline bile ilişmiyorlardı.¹⁶ Kur’ân, bu hakikati, el-Ankebût sûresinin altmış yedinci âyetinde de ifade etmiştir.

Yukarıda zikredilen âyette, Hz. İbrahim’in, dua ederken Mekke için ilk sıraya güven ve eman yurdu olmasını dilemesi, dikkat çekicidir. Zira insanlar, genellikle ihtiyaç ve taleplerini sıralarken kendileri için en önemli olanlardan başladıkları görülmektedir. Bir başka ifadeyle, en önemliden önemliye doğru bir sıralamayı takip ederler. İlgili âyette Hz. İbrahim’in birinci sıraya güven ve emniyeti yerleştirmesinin hikmet ve nedenleri arasında şunları söylemek mümkündür: “Mekke, her şeyden önce çorak bir yer idi. Orada meyve ve sebze yetişmiyordu. İçinde ikamet eden insanların hayatlarını idame edebilmeleri için, kendilerine diğer şehir ve ülkelerden yiyecek gelmesi gerekiyordu. Bu da ancak Mekke’nin tehlikelerden uzak ve güvenli bir yurt olmasıyla mümkün idi. Çünkü güven ve emniyetin olmadığı bir yerde, hiç kimse ne orada kalmak ister ne de dışarıdan da kimse oraya girmek ister.”¹⁷

Kur’ân-ı Kerîm’de, emniyet ve güvenin ne denli önemli olduklarını en belirgin bir şekilde ifade eden âyetlerden biri de şüphesiz Nahl sûresinin 112. âyetidir. Bu âyette, güven, zihinlere tam manasıyla yerleşebilmesi adına son derece veciz örnek üzerinden anlatılmıştır. Öncelikli olarak ilgili âyetin anlamını kısa bir şekilde verip ardından bu âyetin emniyet ve güven ile ilgili vermek istediği mesajı aktarmaya çalışacağız. İlgili âyette, Yüce Allah, şöyle buyurmuştur: “Allah, şöyle bir şehri örnek veriyor: Bu şehir güvenli ve huzurluydu; her yerden oraya bol rızık geliyordu. Derken ahalisi, Allah’ın nimetlerine karşı nankörlük etti, Allah da onlara yapıp ettikleri yüzünden genel bir açlık ve korku felâketi tattırdı.” Allah Teâlâ, Nahl sûresinin 104, 106 ve 109 âyetlerinde, inanmayan kimseler için âhirette, acıklı bir azap olduğunu ifade

---

¹⁵ Kur’ân-ı Kerîm Açıklamalı Meâli, çev. Hayreddin Karaman-Ali Özek-İbrahim Kâfi Dönmez-Mustafa Çağrıncı-Sadrettin Gümüş-Ali Turgut (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018), el-Bakara 2/126.

¹⁶ Mustafa el-Merâğî, *Tefsîru Merâğî*, (Mısır: Mektebetü Mustafa el-Bânî 1946), 2/211.

¹⁷ Ebû Abdillâh, Muhammed b. Ömer Fahrettin er-Râzî *Mefâtihu’l-Çayb*, (Beyrut: Dâru İhyâi Turâsî’l-Arabi, 1420), 4/48; Ebu’l-Hasen, Alâaddîn, Ali b. Muhammed el-Hâzinî, *Lübâbü’t-Te’vîl fi Maâni’t-Tenzil*, thk. Muhammed Ali Şahin (Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye 1415,) 1/79; Mustafa el-Merâğî, *Tefsîru Merâğî*, 2/212.

ettikten sonra, ilgili âyette ise bu kimseler için dünyada da birtakım yaptırımların olacağını beyan etmiştir.¹⁸

Bu kısa bilgiden sonra ilgili âyette ifade edilen güven ve emniyet ile ilgili hususları belirtmekte yarar vardır. Âyette kendilerine bunca nimet verilen şehir ahalisinin kimler oldukları ile ilgili değişik görüş ve yorumlar vardır. Müfessirlerin ekseriyeti, ilgili âyette zikredilen şehir halkının Mekke ahalisi olduklarını ifade etmişlerdir.¹⁹ Bazı müfessirler, söz konusu şehir halkından Mekke ahalisinin kastedilmediği Mekke ahalisinden önce yaşamış başka şehir halkının murat edildiğini söylemişlerdir. Söz konusu âyet bu müfessirlere göre, her ne kadar Mekke halkını uyarmak için nâzil olmuş ise de, bu âyetten Mekke halkı dışında başka bir halkı murat etmek, daha doğru olacağını ifade etmişlerdir. Bu müfessirlere göre, ilgili âyetten şu anlamı kastetmek isabetli olacaktır: “Bu âyet belirli bir topluluk için inmediği, genel anlamda bütün insanlara, güvenli ve müreffeh bir hayat idame etmeleri için, kendilerine verilen nimetin kadrini bilmeleri gerektiği, aksi takdirde başta güven ve emniyet nimetleri olmak üzere kendilerine verilen birtakım nimetlerden mahrum bırakılacakları ve sefalet içerisinde bir hayatla cezalandırılacakları hatırlatılmak için inmiştir.”²⁰ Bu âyetin muhataplarının kimler oldukları ile alakalı bu malumattan sonra, âyette zikredilen güven ve emniyetin ne kadar büyük nimet oldukları açık bir şekilde görülmektedir. Zira söz konusu âyet-i kerimede, bir kavme verilen nimetler sıralanırken öncelikli olarak emniyet ve güven nimeti sıralanmış, ardından diğer nimetlere geçilmiştir. Güvenin, verilen nimetler içerisinde ilk sırada yer alması, önem bakımından öncelikli bir konumda olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁸ Muhammed Tâhir b. Âşûr, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, (Tunus: ed-Dâru't-Tûnisîyye, 1984), 14/303.

¹⁹ Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmiu'l-Beyân fi Te'vil'il-Kur'ân*, thk. Ahmed Muhammed Şakir (Beyrut: Müessesetü'r-Risâlatü, 2000), 17/309; Ebû Muhammed, Abdurrahman b. Teman b. Atiyye, *el-Muharraru'l-Vecîz fi Tefsiri'l-Kitâbi'l-Azîz*, thk. Abdusselam-Abduş-Şâfi Muhammed (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422), 326; Ebû Abdillâh, Muhammed b. Ahmed el-Kurtubi, *el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Ahmed el-Barduni İbrahim Atfayîş (Mısır: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1964), 10/194; Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî el-Beydâvî, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vil*, thk. Muhammed Abdurrahman el-Maraşali (Beyrut: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, 1418), 3/342; Ebu'l-Fidâ Ömer b. İsmail İbn Kesîr, *Tefsiru'l-Kurâni'l-Azîm*, thk. Sami b. Muhammed Selame (Riyad: Dâru Taybe, 1999), 4/607.

²⁰ Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-Mâturidî, *Te'vilâtü Ehli's-Sünne*, thk. Mecdi Baslam (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005), 6/584-85; Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidî't-Tenzîl*, (Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1407), 2/638; er-Râzî *Mefâtihu'l-Ğayb*, 20/278-79; Tâhir b. Âşûr, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, 14/304-305.

Genel olarak Kur'ân-ı Kerîm'de nimetler zikredilirken en önemliden önemliye doğru bir sıralama takip edildiği görülür.²¹ Nahl sûresinin ilgili âyetinde öncelikli olarak güven nimeti ardından itminan (sağlıklı ve gönül rahatlığı) ve diğer nimetler zikredilmiştir. Kanaatimize göre ilgili âyette nimetlerin bu şekilde sıralanmasının hikmeti, güven olmadan diğer nimetlerin kıymet ve anlamının olmadığını belirtmek içindir. Çünkü emniyetin olmadığı bir yerde ne huzur ve gönül rahatlığından ne de iktisadi bir hayat ve istikrardan söz etmek mümkün olabilir.

1.2. Güven Hissi/Duygusu

İnsanın en temel ihtiyaçlarında biri de güvendir. Güven, insanın iç ve dış dünya ile irtibatını düzenleyen iman duygusunun en önemli kaynağıdır. Güven duygusu aynı zamanda insanın en temel psiko-sosyal ihtiyaçlarındandır. Zira insanın kendisini güven ve emniyette hissetmesi, onu başarıya götürürken; güvensizlik ve endişe ise onu başarısızlığa götürmektedir.²² Güven duygusunu bu şekilde özetledikten sonra konuyla ilgili âyetleri aktarmakta yarar vardır. Âl-i İmrân sûresinin 154. âyeti, konumuza delil teşkil edecek âyetlerdendir. Bu âyet-i kerimede Yüce Allah, şöyle buyurmuştur: *“Sonra o kederin arkasından indirdi ki, (bu güvenin yol açtığı) uyuklama hali bir kısmınızı kaplıyordu. Kendi canlarının kaygısına düşmüş bir gurup da, Allah'a karşı haksız yere cahiliye devrindekine benzer düşüncelere kapılıyorlar, “Bu işten bize ne?” diyorlardı. De ki: İş (zafer, yardım, her şeyin karar ve buyruğu) tamamen Allah'a aittir. Onlar sana açmadıklarını içlerinde gizliyorlar. “Bu işte bizim görüşümüz alınsaydı burada öldürülmezdik” diyorlar. Şöyle de: “Evelerinizde kalmış olsaydınız bile öldürülmesi takdir edilmiş olanlar, öldürülüp düşecekleri yerlere kendilerinden çıkıp giderlerdi. Allah içinizdekileri yoklamak ve kalplerinizdekileri temizlemek için (böyle yaptı). Allah içinizde ne varsa hepsini bilir.”* Âyet, müminlerin Hz. Peygamber'in emir ve talimatlarını tam anlamıyla uygulamamaları ve birtakım hikmete binaen Uhud muharebesinde aldıkları mağlubiyetten söz etmektedir. Uhud Gazvesindeki mağlubiyetin detayını ve ne şekilde meydana geldiğini, sebebini ve arka planını, tefsir, siyer ve tarih kitaplarında, uzun uzadıya anlatılmaktadır.²³ Ancak bu çalışmada bizleri ilgilendiren, ilgili âyetin tüm detayını ortaya

²¹ el-Bakara, 2/22; en-Nahl, 16/72-74; er-Rûm, 30/30-34.

²² Hüseyin Emin Sert, “Kur'ân-ı Kerîm Işığında Güven Duygusunun Kaynağı Olarak Müslümanlık Bilinci”, *Fırat İlahiyat Dergisi*, 13/2 (2008), 197-98.

²³ Taberî, *Câmiu'l-Beyân an Te'vil'il-Kur'ân*, 7/315-325; Mâturidî, *Te'vilâtü Ehli's-Sünne*, 2/510-11; Zemahşerî, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidit-Tenzil*, 1/26-28; Nâsiruddîn, Abdullah b. Ömer el-Beydâvî, *Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vil*, thk. Muhammed Abdurrahman el-Maraşlı (Beyrut: Dâru İhyâ Turâsî'l-Arabî), 2/43-44.

koymak ve bu detaylar üzerinde teferruatlı analizler yapmak değildir. Sadece âyette zikredilen güven kavramı üzerinde durmak ve imkân ölçüsünde tahlilde bulunmaktır.

Söz konusu âyet, müminlerin Uhud savaşı esnasında yaşadıkları olağanüstü ifade edilebilecek bir durumdan söz etmektedir. Bilindiği üzere korku ve endişenin hâkim olduğu bir ortamda insanın kendisini güven içerisinde hissetmesi, uyuması veya uyuklaması neredeyse imkânsızdır. Ancak Uhud gazvesinde müminler, almış oldukları kılıç ve ok yarasından dolayı acılar içerisinde olmalarına rağmen, kendilerini güvende hissetmişler ve kılıçları ellerinden düşecek derecede uyuklamışlardır. Hatta Ebû Talha ve bazı sahabiler, savaş alanında iken bu uyuklama neticesinde kılıçlarının birkaç defa ellerinden düştüğünü ve onları tekrar aldıklarını ifade etmişlerdir.²⁴ Allah Teâlâ, müminleri, en zor ve en çetin bir halde iken onlara büyük ve hayati öneme sahip bir nimet bahsettiğini ve bu nimetin adının da güven olduğunu beyan etmiştir. Yukarıda ifade edildiği üzere normal şartlar altında korkunun olduğu bir yerde, uyumak ve uyuklamak mümkün değildir. Zira uyumak ve uyuklamak güven ve emniyete delalet etmektedir. Allah, savaşın kızıştığı sırada uyuklamayı müminlerin kendilerini güven ve emniyet içerisinde hissetmelerine vesile kılmıştır. Bu uyuklama haddi zatında bir mucize olarak telakki edilmiştir. Zira bu uyuklamaya şahitlik edenlerin, hem İslâm'a ve zafere olan inançları kat be kat artmış hem de bu olay müminlerin tekrar güçlenip toparlanmalarına ve gözleri önünde şehit düşen arkadaşlarını görmeyerek savaş meydanını terk etmemelerine ve bu şekilde öldürülmekten kurtulmalarına vesile olması gibi pek çok hikmeti içinde barındırmıştır. Hülâsa Allah, bu uyuklamayla, müminlere kendileri için en büyük nimet olan güven ve emniyeti vermiştir.²⁵ Aynı şekilde Bedirde de müminlere, kendilerini emniyet ve güven içerisinde hissetmeleri için Yüce Allah tarafından kendilerine uyuklama verilmiştir.²⁶

1.3. Güvende Yaşayan Toplum

Kur'ân'da emniyet ve güven için örnek verilebilecek âyetlerden biri de Kureyş sûresinin dördüncü âyetidir. Allah Teâlâ, bu âyetle, Kureyşlilere

²⁴ Ebu'l-Fidâ, İsmail b. Ömer b. Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, thk. Sami b. Muhammed b. Selame (Riyad: Dâru Taybe 1999), 2/143-44; Ebu's-Suûd, Muhammed b. Muhammed b. Mustafa, *İrşâdu'l-Akli's-Selîm ilâ Mazâye'l-Kitâbi'l-Kerîm*, (Beyrut: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabiyy, yy. ty.), 2/110-11.

²⁵ Ebû Abdillâh, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî *Mefâtîhu'l-Çayb*, 9/393-94; Mustafa el-Merâğî, *Tefsîru Merâğî* 4/99-103; Muhammed Tâhir b. Âşûr, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, (Tunus: Dâru't-Tunusiyye, 1984), 4/133

²⁶ el-Enfâl, 8/11.

vermiş olduğu güven nimetini hatırlatarak bu nimet mukabilinde kendisine ibadet etmeleri gerektiğini beyan etmiştir. İlgili âyetin daha iyi anlaşılabilmesi için bu sûrenin anlamına kısaca değinmekte yarar vardır. “Kureyş’e kolaylaştırıldığı, evet, kış ve yaz seyahatleri onlara kolaylaştırıldığı için onlar, kendilerini açlıktan doyuran ve her çeşit korkudan emin kılan şu evin Rabbine kulluk etsinler.”²⁷ Kureyş sûresinde, yol kesiciliğin, eşkıyalığın ve saldırıların yaygın olduğu bir dönemde Mekke halkının güven ve refah içerisinde yaşadıkları ifade edilmiş ve durum onlar için çok kıymetli ve değerli olduğu hatırlatılmıştır.²⁸ Aslında Mekkelilerin kendilerini güvende hissedip ve diğer ülke ve memleketlerde bulunan insanların onlara değer verip herhangi bir fenalıkta bulunmalarının temel nedenlerinden biri de şüphesiz, Fil ordusunun Kâbe üzerine yürürken helak olmasıdır. Bu olay, başta Kâbe olmak üzere onun sakinleri olan Mekkelilere büyük bir meziyet ve ayrıcalık tanınmasına vesile olmuştur. Yüce Allah, onlara emniyeti ve refahı bahşetmiştir. ²⁹ Allah Teâlâ, kendisine iman etmeleri için Mekke halkına bunca nimetler içerisinde sadece iki nimeti (güven ve açlıktan koruma) ön plana çıkartıp zikretmesi, insan hayatı açısından bu nimetlerin ne denli ehemmiyetli olduklarını açık bir şekilde göstermektedir. Kur’ân, insanoğluna dünya ve ahiret yurdunda verilebilecek en büyük ödüller arasında emniyet ve güveni zikretmiştir. Hatta en büyük ödülün emniyet ve güven olduğunu söylemek mümkündür. Zira Kur’ân-ı Kerîm’in değişik âyetlerinde iman edip salih amel işleyen kimselere güven ve emniyet içerisinde olacakları vaade dirmiştir.³⁰ Aynı şekilde insanın en çok yardıma ve müjdeye ihtiyaç duyduğu an, şüphesiz son nefesini vermek üzereyken ve öldükten sonraki zamandır. Yüce Allah, bu zaman dilimlerinde kulları arasından hoşnut olduğu kimselere güven ve emniyeti telkin etmeleri için melekler göndererek korkmamalarını ve üzülmemelerini müjdelemektedir.³¹ Bir başka ifadeyle ölüm anında Allah Teâlâ’nın sevdiği ve razı olduğu kullarına, kendilerini güven ve emniyet içerisinde hissetmelerini muştulaması, güven ve emniyetin insan için en büyük ve en değerli ödül olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Kur’ân’ın değişik âyetlerinde güven manasına gelen (أمين) “âminîn” ifadesi yer almaktadır. Bu ifade Semûd kavminin kendilerini güven ve

²⁷ Kureyş, 106/1-4.

²⁸ Ebu’s-Suud, *İrşâdu’l-Akli’s-Selîm*, 9/203.

²⁹ Zemahşerî, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidi’t-Tenzil*, 4/801; Mustafa el-Merâğî, *Tefsîru Merâğî*, 30/245-246.

³⁰ el-Bakara, 2/274-277; Yûnus, 10/63.

³¹ Fussilet, 41/30; el-Ahkâf, 46/14.

emniyete almak; azap ve ölümden korunmak için dağları oyup evler yaptıklarını konu alan Hicr 82. ve Şuarâ 146. âyetleri içinde zikredilmiştir. Aynı şekilde Yüce Allah hem dünyada ve hem de âhirette sevdiği kullarının endişesini gidermek için de bu kelimeyi zikrettiği görülmektedir.³²

2. Hadislerde Huzur ve Güven

Emniyet ve güvenin, insanlık için ne kadar önemli ve hayati olduğunu, birkaç âyet çerçevesinde izah edilmeye çalışıldı. İslâm'ın ikinci ana kaynağı olan ve Kur'ân'daki genel kaide ifade eden âyetleri tefsir eden hadis ve sünnetin bu konu ile ilgili yaklaşımlarına aynı şekilde kısa bir şekilde ve birkaç hadis üzerinden göz atmakta yarar vardır. Zira emniyet ve güven konusu çok önemli bir konu olduğu için kendisine sadece Kur'ân'ın muhtelif âyetlerinde değinilmemiş, hadis ve sünnette de bu konunun önem ve ehemmiyetine değinilmiştir. Şu hususu ifade etmekte yarar vardır. Hadisleri aktaran Hz. Peygamber'in, en büyük özelliği emîn ve güvenilir oluşuydu. Peygamber olmadan önce ve Peygamberlikten sonra da onun en büyük muarızları dahi onun emin ve güvenilirliğini ikrar etmişlerdir.³³ Bunun yanı sıra bütün Peygamberler, gönderildikleri topluluklara öncelikli olarak şunu söylemişlerdir: "Biz sizin içinizden sizlere gönderilmiş güvenilir Peygamberleriz."³⁴ Bütün Peygamberler yaşadıkları topluluktan seçilmişlerdir³⁵ ve insanları ikna etmek için emniyet ve güveni her zaman ön planda tutmuşlardır. Zira insanları ikna etmek için emniyet ve güven duygusunun hayati önemi inkâr edilemez. Konuyla ilgili hadislerden bazıları şunlardır:

2.1. Gerçek Mümin İnsanlara Güven Verendir.

Hz. Peygamber, gerçek manada mümin insanı şu şekilde tarif etmiştir: "مُؤْمِنٌ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ" Müslüman, dilinden ve elinden diğer Müslümanların güvende olduğu kimsedir. Mümin de insanların canları ve malları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir."³⁶ Hz. Peygamber, bu hadis ile Müslüman bireyin nasıl olması

³² Yusuf 12/99; Kasas 28/31; Sebe' 34/18; Duhân 59/55; Fetih 48/27.

³³ Muhammed b. İshak, *Siratü İbn İshâk*, thk. Süheyl Zükâr (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1978), 108; Abdü'l-Melik b. Hişâm, *es-Siratü'l-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Saka- İbrahim el-Abyârî (Mısır: Mektebetü Mustafa el-Bânî, 1995), 2/197; Safiyyu'r-Rahmân, *er-Rahîku'l-Mahtûm*, (Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2005), 83.

³⁴ el-A'râf /68; eş-Şuarâ 26/107-125-143-162-178.

³⁵ İbrâhîm 14/ 4; eş-Şuarâ 26/106-124-142-161

³⁶ Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el-Buhârî *el-Câmiu's-Sahîh*, nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr (b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001), "İman", 4; Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc, *el-*

gerektiğini kısa ve veciz bir ifadeyle beyan etmiştir. Hadisin başlangıç kısmından anlaşıldığı üzere gerçek Müslümanın tanımı yapılmıştır. Zira hadisin başında bulunan “el” takısı, Arapça kaide ve kurallarına göre, marife, yani “muayyen, bilinen” manayı ifade etmektedir.³⁷ Kur’ân-ı Kerîm’de buna benzer ifadeler vardır. Örneğin, Enfâl sûresinin ikinci ve üçüncü âyetlerinde müminin tanımı yapılırken şu ifadeler kullanılmıştır: “Müminler o kimselerdir ki, Allah’ın adı anıldığında yürekleri titrer, kendilerine Allah’ın âyetleri okunduğunda bu onların imanlarını artırır. Onlar yalnızca Rablerine güvenirlere. Namazlarını özenle kılarlar, kendilerine verdiğimiz şeylerden bir kısmını Allah yolunda harcarlar.” Müminlerin tanımı bu şekilde yapıldıktan sonra, ilgili sûrenin dördüncü âyetinde, ikinci âyetin başlangıcı olan “el-müminûna” kelimesinin başında bulunan “el” takısından ne tür anlam murat edildiği şu şekilde ifade edilmiştir: “Gerçek müminler işte onlardır.” Bu âyette müminlerden nasıl ki gerçek anlamda müminler kastedilmişse, yukarıda zikredilen hadisten de gerçek manada müminler ve Müslümanlar kastedilmiştir. Aksi durum, yani eliyle ve diliyle insanlara zarar veren kimseler “Müslüman değildir” gibi bir mana asla murat edilmemiştir.³⁸ Bu hadiste Hz. Peygamber, gerçek mümin ve Müslümanın tanımını yaparken, onun hayatının merkezine güven ve emniyeti yerleştirdiği görülmektedir. Bu da güven ve emniyetinin Müslümanın en büyük alamet-i fârikası ve hayatından ayrılması mümkün olmayan bir vasfı olması gerektiğini ifade etmiştir.

2.3. En Hayırlı ve En Kötü İnsan Tanımı

Allah Resûlü, en hayırlı ve en kötü insan portresini gayet kısa ve belîğ bir ifadeyle tarif ederek şöyle buyurmuştur: **خَيْرُكُمْ مَنْ يُرْجَى خَيْرُهُ وَيُؤْمَنُ شَرُّهُ، وَشَرُّكُمْ مَنْ لَا يُرْجَى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ** “Sizin en hayırlınız, kendisinden hayır umulan ve şerri dokunmayacağı hususunda emin olunandır; en şerliniz ise, kendisinden hayır ümit edilmeyen ve şerrinden emin olunmayan kimsedir.”³⁹

Câmiu’s-sahîh, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, (b.y.: Dâru İhyâi Turâsî’l-Arabî, t.y.), “İman”, 65.

³⁷ Ebû Zekerîyya Muhyiddîn Yahya b. Şeraf en-Nevavî, *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Müslim b. Haccâc*, (b.y.: Dâru İhyâi Turâsî’l-Arabî, 1392/1972), 10/2-3.

³⁸ en-Nevavî, *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Müslim b. Haccâc*, 10/2; Ebû Süleyman Hammad b. Muhammed, *A’lâmu’l-Hadîs*, thk. Muhammed b. Sad (b.y.: Câmiatü Ümmi’l-Kurâ, 1409/1988), 1/146-147.

³⁹ et-Tirmizî, *Fiten*, 76.

Hz. Peygamber, ilgili hadiste en hayırlı ve en kötü mümin tarifini yapmıştır. Hz. Peygamber, insanların kendisinden hayır umdukları ve kötülüğünden emin oldukları kimsenin, Allah katında en hayırlı ve en iyi kul olduğunu belirtmiştir. Öte taraftan insanların kendisinden iyilik beklemedikleri ve kötülüğünden emin olmadıkları kişinin de Allah indinde en kötü ve bedbaht bir kul olduğunu açık bir şekilde beyan etmiştir. Hz. Peygamber, aynı şekilde bu hadisle güvenilirliği ve emniyeti, iyi ve kötü insanı birbirinden ayırt etmek için bir ölçü olarak kullanmıştır.

2.4. Güven ve Emniyet İçerisinde Bulunmanın Önemi

Hz. Peygamber, insan hayatı açısından hayati öneme sahip olan birtakım nimetlerden söz ederken şunları söylemiştir: *مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرِّهِ* "Sizden kim vücutça sağlıklı; kendisi, ailesi ve malı emniyet içinde olup, yanında gününün yetecek kadarlık rızık bulunursa, bütün dünya kendisine verilmiş gibidir."⁴⁰

İlgili hadiste, insan için çok değerli ve kıymetli olan birtakım nimetlerden söz edilmiştir. Bu nimetler: Beden sağlığı, kişinin kendisi ve ailesinin güven ve emniyet içerisinde olması ve hayatta kalabilmesi için yanında azda olsa bir yiyeceğin bulunması şeklinde sıralanmıştır. Konumuzu ilgilendiren ve insanlık için hayati öneme sahip olan can ve mal güvenliğinin önemine vurgu yapılmıştır.⁴¹ Bilindiği üzere İslâm dininde beş şeyin korunmasında zaruret vardır. Bunlar: "din, hayat, akıl, mal ve nesildir".⁴² Bir toplum için can ve mal güvenliği olmazsa olmazlardandır. Zira bunların olmadığı böylesi bir toplumda kargaşa ve anarşi hüküm sürer, hak ve adalet mefhumları yok olur ve zorbalık her yeri istila eder. Bununla birlikte insanın onur ve haysiyeti ayaklar altına alınır ve insanlık adeta kölelik hayatı yaşamaya mahkûm edilir.

Hz. Peygamber, insanlar için son derece önemli olan güven ve emniyet için yukarıda zikredilen hadisler dışında birçok hadis-i mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır: "Münafığın alâmeti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler, kendisine bir şey emanet edildiğinde ihanet eder, söz verdiği

⁴⁰ Ebû Abdilâh Muhammed b. Yezid İbn Mâce, *Sünen İbn Mâce*, nşr. Muhammed Fuâd Abdulbâkî (b.y.: Dâru İhyâi Turâsî'l-Arabî), "Zühhd", 9; Muhammed b. İsa b. Savra et-Tirmizî, *Sünen et-Tirmizî*, nşr. Beşşar Avvad Maruf (b.y.: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998), "Zühhd", 34.

⁴¹ Ebu'l-Ala, Muhammed Abdurrahman, *Tuhfetu'l-Ahvazî*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, trs.) 7/9-10.

⁴² İbrahim b. Muhammed el-Bâcûrî, *Cevharatü't-Tevhîd*, thk. Mustafa Boğa (Dımeşk: Dâru Mustafa, 2010)), 366.

zaman sözünde durmaz.”⁴³ “Ey İnsanlar! bu Zilhicce ayınız, bu Mekke şehriniz bu arafe gününüz nasıl mukaddes ise, kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da aynı şekilde mukaddestir.”⁴⁴ “Kıyamet gününde ihanet eden her kişi için bir sancak dikilecek ve bu falan kişinin ihanetidir denilecektir.”⁴⁵ “Müslümanlar arasında aldatma olamaz. Bizi aldatan bizden değildir.”⁴⁶ “Sözü ve muamelesi doğru dürüst tüccar, kıyamet günü, Peygamberler, Sıddıklar ve şehitlerle beraber olacaktır.”⁴⁷ Konumuz sadece emniyet ve güvenin önemini ifade etmekten ibaret olduğundan ötürü bu kadarıyla yetiniyoruz. Zira bu konu ile alakalı bütün hadisler burada zikredilirse, hem konu gereksiz yere uzatılmış ve aynı zamanda bu makaleden hedeflenen neticenin dışına çıkmış olacağından bu kadarı ile iktifa etmeyi uygun görüyoruz.

Güven ve emniyetin önemini ifade eden âyetler ve hadisler, iyi bir şekilde tahlil edildikleri takdirde, sosyolojiyle olan münasebetleri görülecektir. Çünkü sosyolojik olarak bir toplumun fertlerinin ve kurumlarının ayakta kalabilmeleri ve sürekliliklerini sağlayabilmeleri, ancak güven ortamıyla mümkündür. Modern dünyanın en önemli ve temel problemlerinden biri de, hiç şüphesiz bir arada güven ve emniyet içerisinde yaşama konusunda yaşanan sorunlardır. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, bu konuda güven bunalımından söz etmek doğru bir ifade olacağı kanaatindeyiz. Aslında sosyal düzenin kaide ve kurallarının amacı, güven içerisinde birlikte yaşamayı anlamlı kılmaya matuftur. Bununla birlikte din, ahlâk ve hukuk kuralları, bir yönüyle, içtimaî yaşamı düzene koymayı ve toplum içerisinde yaşayan bireylerin birbirlerine zarar vermeden, karşılıklı olarak birbirlerine saygı göstermeyi ve yardımlaşmayı sağlamayı hedefler.⁴⁸ Toplum için güven ve emniyet ne kadar önemli olduğunu daha iyi anlayabilmek için insanlık tarihine bakmakta yarar vardır. Zira güvenlik ve emniyet meselesi neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Yapılan arkeolojik kazılarda barınak olarak kullanılan mağaralar ile çeşitli materyallerden yapılmış silahlar, bireylerin barınma ve avlanma ihtiyaçlarını gidermenin yanı sıra kendilerini çeşitleri tehditlere karşı korunma çabası içine girdiklerini göstermektedir. İnsanlığın barınma şekilleri zamanla her ne

⁴³ Buhârî, “Vesâyâ”, 8; Müslim, “İmân”, 107.

⁴⁴ Buhârî, “İlim”.

⁴⁵ Müslim, “Cihâd”, 12.

⁴⁶ Müslim, “İmân”, 164.

⁴⁷ Tirmizî, “Buyû’”, 4.

⁴⁸ Mustafa Koç, “Psikolojik ve Pedago-Sosyo-Teolojik Açından Güven: Din ve Değerler Psikolojisi Perspektifinden Analizler”, *Hitit İlahiyat Dergisi* 17/33 (Mayıs 2018), 19.

kadar değişim göstermişse de güvenlik ve emniyetten asla taviz verilmemiştir.⁴⁹

Son olarak sosyolojik açıdan emniyet ve güvenin önemini daha açık bir şekilde ortaya koyabilmek için, Mâide sûresinin otuz yedinci âyetini zikretmekte yarar vardır. Zira söz konusu âyette, hırsızlık yapan erkek ve kadının ellerinin kesilmesi ile ilgili klasik ve modern tefsirlerde rastlamadığımız ancak güzel ve makul bulduğumuz bazı düşünürlerin yorumlarıyla karşılaşmaktayız. Konunun daha iyi anlaşılması için ilgili âyetle alakalı bazı düşünürlerinin yaklaşımını aktarmakta fayda vardır:

“Hırsızın elinin kesilmesi, bir malı çalmasından dolayı değildir. Ancak maldan daha değer ifade eden başka bir husus vardır. Çünkü İnsanoğlu, tüm dünya malından daha kıymetlidir. Ayrıca emanete ihanet etmek, dalavere ve emaneti geri geri vermemek gibi mala karşı işlenen daha büyük cinayetler vardır ve İslâm hukuku bu konuda el kesmeyi uygun görmemektedir. Tüm bunlar, mal ile ilgili suçlar olduğu halde el kesme cezası verilmemektedir. Öyleyse, neden el kesme cezası sırf hırsızlığa özgü bir cezadır? Hâlbuki bu saydıklarımız da dış görünüşte malın haksız alınmasından başka bir şey değildir. Sözü ettiğimiz diğer mali suçlarda şeriâtın el kesme cezası vermemesinin hikmeti, burada mal sahibi güvendiğinden dolayı malını bir başkasına kendi rızasıyla teslim etmektedir. Fakat hırsızlıkta, güven ortamındaki insanları korkutmak ve İslâm toplumunun en belirgin özelliklerinden olan güvenliğin ihlal edilmesi söz konusudur. Hırsızın, hırsızlık sırasında mal sahibine kendi evinde korku vermesi, gecenin karanlığında veya تنها bir yerde silahla tehdit edilmesi, ciddi bir hastalığa veya ölüme neden olacak sonuçlar doğurabilir. Öyleyse hırsızlıkta elin kesilmesi, aslında malın çalınmasına yönelik değil, Müslüman toplumda güven ve istikrar ortamını muhafaza etmeye yönelik bir uygulamadır. İslâm âlimleri güven ve istikrar ortamını şöyle tanımlamaktadırlar: “Savaşın olmadığı, güven ve istikrar ortamı, Müslümanın kendi nefsinin, ırzının ve malının güven içinde bulunduğu ortamdır.”⁵⁰

---

⁴⁹ Koç, “Psikolojik ve Pedago-Sosyo-Teolojik Açıdan Güven: Din ve Değerler Psikolojisi Perspektifinden Analizler”, 21.

⁵⁰ Ömer Tilmisani, *Hatıralarım*, çev. Ensari Atlı- Abdurrahman Özgüç (İstanbul: Nida Yayıncılık 2020), 115-116.

Sonuç

Önem ve öncelik bakımından güven ve emniyetin konumu yadsınamaz. Bir toplum korku ve endişeden emin olduğu sürece müreffeh bir hayat yaşayabilir. Zira güvenin ve emniyetin zıddı olan korku ve endişe toplumda huzur ve güveni ortadan kaldırdığı gibi o toplumun temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve aynı zamanda ibadetlerini de eda etmesine de engel teşkil ettiği bir vakiadır. İslâm dini, adından anlaşıldığı üzere barış ve güven dinidir. İnsanları tevhit dinine davet etmek üzere gönderilen Peygamberlerin en önemli özelliklerinden biri de, şüphesiz, güvenilir olmalarıdır. Bütün Peygamberler, insanları tevhit dinine davet ederken, öncelikli olarak, kendilerini güvenilir kimseler olarak takdim etmişlerdir. Peygamber olarak görevlendirilen insanların, Peygamberlik sonrasında olduğu gibi Peygamberlik öncesinde de en büyük alamet-i farikaları, güvenilir vasfına sahip olmalarıydı. Örneğin Hz. Peygamber, kendisine risalet görevi tevdi edilmeden herkes tarafından “Muhammedü'l-emin” lakabıyla bilinmekteydi. İslâm'ın kısa bir süre içerisinde dünyanın dört bir tarafına yayılmasında en çok etki eden amillerden biri de, şüphesiz, Hz. Peygamber'in bu özelliğe haiz oluşudur.

Kur'ân-ı Kerîm'in muhtelif âyetlerinde, güvenin, insan hayatı ve mutluluğu açısından ne kadar önemli olduğu açık bir şekilde beyan edilmiştir. Yukarıda Kur'ân âyetleri ve hadisler çerçevesinde güvenin önemi izah edilmeye çalışıldı. Özellikle Peygamberlerin atası olarak bilinen Hz. İbrahim'in Mekke ahalisi için dua ederken öncelikli olarak oranın güven yurdu olmasını talep etmesi dikkat çekicidir. Zira Hz. İbrahim'in çorak, ıssız bir yerde ve bunca ihtiyaç arasında güveni talep etmesi, onu ilk sıraya yerleştirmesi, güvenin fert ve toplum açısından ne kadar önemli olduğunu ve ihtiyaç bakımından da en üst sıralarda yer aldığını açık bir şekilde göstermektedir.

Yüce Allah, çok zor ve şiddetli zaman ve mekân dilimlerinde, kullarına olan ikramını beyan ederken, öncelikli olarak güven nimetini zikrettiği görülmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'de, Bedir ve Uhud savaşlarında Müslümanların yaşadıkları korku ve tereddütten kurtulmaları için onlara uyuklama verilerek kendilerini güven içerisinde hissetmeleri temin edildiği ifade edilmektedir. İlgili âyetlerden, savaşta bile insanlara Allah tarafından verilebilecek en kıymetli nesnenin, güven olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü doğal olarak korku ve paniğin had safhada olduğu böylesi bir ortamda insanın kendisini güvende hissetmesi Yüce Allah'ın ihsan ve lütfunun yansımasından başka bir şeyle izah etmek mümkün değildir. Özellikle

Kureyş sûresinde, insanlara verilen nimetler arasında sadece, güven ve açlığın gidermenin zikredilmesi, oldukça manidardır. Aynı zamanda bu sûrede Mekke halkına ve onların nezdinde bütün insanlara şu mesaj verilmiştir: “Hiçbir nimete sahip olmasanız dahi, sadece bu iki nimet mukabilinde Allah’a kulluk etmeniz gerekmektedir.” Bununla birlikte güven ve ibadetin birbiriyle olan ilişki ve münasebetine de çarpıcı bir şekilde dikkat çekilmiştir.

Allah Teâlâ insanlara verdiği nimetler arasında güvene ayrı bir anlam yüklemiştir. Kur'ân'da, insanlar ibret ve ders almaları için, kıssalar ve örnekler zikredilmiştir. Allah, insanlara, bu örneklerin birinde nimete tam anlamıyla mazhar olmuş bir beldeyi zikretmiş ve zikredilen beldenin eman ve güvenilir olduğu ifade etmiştir. Nimetlerle mücehhez olan bu beldenin ilk özelliğinin güvenir olarak belirtilmesi; güvene apayrı bir anlam ve değer katmaktadır. Aynı şekilde Allah Teâlâ iman edip salih amel işleyen kimselere dünya ve ahirette güven ve emniyeti vadetmesi, mümin için en kıymetli ve en değerli nimetin, güven olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Hz. Peygamber'in hadislerinde de, gerçek anlamda mümin, güvenilir vasfına sahip olan kimse olarak tarif edilmiştir. Allah Resûlü, müminin hayatının merkezine güveni yerleştirmiştir. Hülâsa, birey ve toplum bakımından güvenin önemi Kur'ân sünnet ve kısmen sosyolojik bakımından incelenmeye çalışıldı. Güven birey ve toplum için büyük nimet ve saadet kaynağıdır. Zira dünya nimetlerinden hakkıyla istifade edebilmek ve âhirete taalluk eden ibadetlerin de hakkıyla ifa edebilmesi ancak bununla mümkündür. Güven kâinatın yaratılışından günümüze kadar hiçbir zaman önem ve ehemmiyetini yitirmemiştir. Zira her fert ve toplum için olmazsa olmazlardandır. Önümüzdeki dönemlerde ve hatta kıyamete kadar ehemmiyetini koruyarak ve katlayarak sürdürecektir. Zira güvenin olmadığı yerde, insanın dini, canı, malı, nesli vb. büyük tehdit ve tehlikelerle karşı karşıya kalır.

Kaynakça

- Abdul'Hak Ebû Muhammed b. Ğâib b. Atiyye. *el-Muharraru'l-Vecîz fi Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. thk. Abdusselam, Abduş-Şâfi Muhammed. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422.
- Alûsî, Şihâbuddîn Mahmud b. Abdullah. *Rûhu'Maânî*. thk. Ali Abulbâri. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- Beydâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer. *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Maraşli. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ Turâsi'l-Arabî, 1418.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *el-Câmiu's-Sahîh*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.
- Ebu'l-Ala, Muhammed Abdurrahman. *Tuhfetu'l-Ahvazî*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, trs.
- Ebu's-Suûd, Muhammed b. Muhammed b. Mustafa. *İrşâdu'l-Akli's-Selîm ila Mazâye'l-Kitâbi'l-Kerîm*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, trs.
- Halil b. Ahmed el-Ferâhidî. *Kitâbu'l-Ayn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Hâzinî, Ebu'l-Hasen Alâaddîn Ali b. Muhammed. *Lübâbü't-Te'vîl fi Maânî't-Tenzîl*. thk. Muhammed Ali Şahin. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Hişâm, Abdü'l-Melik. *es-Sîratü'l-Nebeviyye*. thk. Mustafa es-Saka-İbrahim el-Abyâ. 2 Cilt. Mısır: Mektebetü Mustafa el-Bânî, 1995.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ, İsmail b. Ömer. *Tefsîru'l-Kurânî'l-Azîm*. thk. Sami b. Muhammed b. Selame. 8 Cilt. Riyad: Dâru Taybe 1999.
- İbn Mâce, Ebû Abdilâh Muhammed b. Yezid. *Sünen*. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. b.y.: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî.
- İbrahim b. Muhammed el-Bâcûrî. *Caoharâtü't-Tavhîd*. thk. Mustafa Boğa. Dimeşk: Dâru Mustafa, 2010.
- İsfahânî, Râgıp. *el-Müfredât fi Ğarîbi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1412.
- Koç, Mustafa. "Psikolojik ve Pedago-Sosyo-Teolojik Açından Güven: Din ve Değerler Psikolojisi Perspektifinden Analizler". *Hitit İlahiyat Dergisi* 17/33 (Mayıs 2018), 19.

- Kur'ân-ı Kerîm Açıklamalı Meâli.* çev. Hayreddin Karaman-Ali Özek-İbrahim Kâfi Dönmez-Mustafa Çağrıçı-Sadrettin Gümüş-Ali Turgut. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.
- Kurtubi, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'ân.* thk. Ahmed el-Barduni İbrahim Atfayış. 20 Cilt. Mısır: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1964.
- Maturidî, Ebû Mansur, Muhammed b. Muhammed. *Te'vilâtü Ehli's-Sünne.* thk. Mecdi Baslum. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Mâverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Basrî. *en-Nüket ve'l-Uyûn.* thk. Abdul'Maksut b. Abdillâh. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, trs.
- Merâğî, Mustafa. *Tefsîru Merâğî.* 30 Cilt. Mısır: Mektebetü Mustafa el-Bânî, 1946.
- Muhammed b. İshak. *Sîratü İbn İshâk.* thk. Süheyl Zükâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1978.
- Muhammed Tâhir b. Âşûr. *et-Tahrîr ve't-Tenvîr.* 30 Cilt. Tunus: Dâru't-Tunusiyye, 1984.
- Müslim b. el-Haccâc Ebû'l-Hüseyn. *el-Câmiu's-sahîh.* nşr. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. b.y.: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, t.y.
- Nevevî, *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Müslim b. Haccâc.* thk. Ebû Süleyman Hammad b. Muhammed. *A'lâmu'l-Hadîs.* Muhammed b. Sad. b.y.: Câmiatü Ümmi'l-Kurâ, 1409/1988.
- Nevevî, Ebû Zekerriyya Muhyiddîn Yahya b. Şeraf. *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Müslim b. Haccâc.* b.y.: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, 1392/1972.
- Râzî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer Fahrettin. *Mefâtihu'l-Ğayb.* Beyrut: 32 Cilt. Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, 1420.
- Sa'labî, Ahmed b. Muhammed. *el-Keşfu ve'l-Bayân an Tefsîri'l-Kur'ân.* thk. Muhammed b. Âşûr. 10 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, 2002.
- Safiyu'r-Rahmân. *er-Rahîku'l-Mahtûm.* Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2005.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-Beyân an Te'vil'il-Kur'ân.* thk. Ahmed Muhammed Şakir. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-Risale, 2000.
- Tilmisani, Ömer. *Hatıralarım,* çev. Ensari Atlı-Abdurrahman Özgüç. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2020.

Tirmizî, Muhammed b. İsa b. Savra. *Sünen et-Tirmizî*. nşr. Beşşar Avvad Maruf. b.y.: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.

Zemahşerî, Ebu'l Kasım Mahmud b. Ömer. *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidi't-Tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 1407.